

„LUPTA PENTRU LUMINA“

„LUMINA PRIN LUPTA“

REVISTA LITERARA

APARE O DATA PE SEPTAMANA

Director, **Th. M. Stoenescu**

ABONAMENTUL	REDACTIA ŞI ADMINISTRATIJA	ANUNCIURILE
Pe un an, 20 lei	4, Strada Regală 4.— Bucureşti.	Linia pe pagina 16 a 20 b.
Pe 6 luni, 10 lei.		Linia pe pagina 13-15 50 b.
Pe 3 luni, 5 lei		

DIN CENUSEA ALTOR VREMURI

S A T I R Ă

I.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Erau mari acele vremuri, şi e dulce povestirea
 Când spre dăsele, voioasă, laşi să zboare 'nchipuirea !

.....
 Dupe dealuri păduroase scapătă al zilei Crai,
 Poleind cu tonuri calde muguri 'nfloriţi de Mai,
 Şi înfăţişând vederei sus, în fund, spre bolţi senine
 Creştede de munţi gigantici între umbre şi lumine.

Argeşul cu flori de spume şerpuind pe bolovanî,
 Zice 'n limba lui duiosă symphonii de miî de anî,
 Iar în undaî străvezie oglindeşte cu-admirare
 Mănăstirea lui *Manole* sărutată 'n veci de soare.

Maî la vale se înalţă vesel curţile Domneşti
 Măestrit împrejmuite cu castani şi meri creţeşti.
 Nu sunt niscaîva palate, reci şi mari peste măsură,
 Ci o casă boerească, blând umbrită de natură;
 Iar deosebirea toată, s'o cunoşti printre frunziş:
 Este mândrul steag al ţerei, fâlfâind pe-acoperiş !

In ceardacul din'spre apă, staū întinse trei răsboaie,
Doamna a'ncurcat o iță, și-acum r'ide de se'ndoaie,
 Că s'a 'ngrămădit pe dēnsa jupănițele ca roiū,
 Și gingașe, mlădioase, aplecate pe răsboiū,
 Par un stol de zīne albe înmuiate 'n fir și fluturī,
 Cu ochī plinī de viī săgete, ce-ar pătrunde miī de scuturī...
 Razele din sfântul soare, nici n'au stat să mai sărute
 De atunci și până astă-zī așia chipurī ne-ntrecute!

De trei orī pe sēptēmână Lunea, Mercuria și Vinerī
Doamna strānge împrejurū'i, ca o cloșcă puīl tinerī,
 Jupănițele din Argeș, și, vōioase, împreună,
 Spornic țes cu toate pānza, cea mai albă, cea mai bună.
 Aci glumele și risul, fluturānd pe crețul gurei,
 Se îngān de-al apei murmur, și de freamătul pădurei.

Ilenuța ochī de șearpe, ardāmi-o focul s'ō ardă,
 Zvārle sprintenā *suveica* fetei slugerului Bardă,
 Și-amāndouē pe sub gene, fur cu ochī roși la față
 P'un voinic ce șeade 'n poartă, chinuind biata'i mustată.

De o dată riul, valea și pădurea viū se zbucium
 Deșteptate de vibrarea unui sunet lung de bŭcium;
 Iar pe tainica potecă dintre ierburi și bușteni
 Se'ntorc de la vānătoare Vodă și ai lui curteni.
 Falnici siluete! Vodă cu ochī viī, cu barba sură
 Vrednic purtător de stemă, suflet nalt peste mēsură,
 Cu surisul bunătăței pe-al sēu chip Impērătesc
 Face semn cu alba'i mână, vānătorii se opresc,
 Apoi, le grăește vesel: bun ajunsul, voe bună!
 Boeri dumneavoastră, astă-zī, să luăm cina 'mpreună!
 Argeșul se înfioară de un ura prelungit!
 Iar cu toți, vōioși, trec puntea în mărățul asfințit!

II.

Argeșule minunate!—de-am putea noi să'nțelegem
 Limba ta misterioasă, și de-am ști să ne alegem
 Episoadele frumoase ce ne-au ilustrat pe-atunci.
 Le-am lega în rame d'aur; ca cele zece porunci;
 Dar azi... suntem reci ca iarnia, tari ca piatra la urechi!
 Curtea de la Argeș moare, cu legendele străvechi,
 Și nimic nu ne mai mișcă, nimic nu ne mai mlădie,

Satyri sacrilegi de datini, eroi triști de comedie !
 Fii bătrâni, ai unor tineri falnici și viteji strămoși.
 Sângele din corpul nostru nu e cald. nu mai e roș !

Din Carpați până la mare limba noastră e pocită:
 Doina moare sugrumată. mai de toți disprețuită ;
 Fetelor le e rușine de costumul țărănesc :
 Sînul lor se opăcește în corsetul Franțuzesc,
 Glumele sunt măsurate. risul nu mai are haz
 Doamnele de rid mult astă-zî, strică fardul din obraz !
 De le-ai zice jupănițe. te-ar lua în furca lungă.
 Apele din toată țara să te spele n'or s'ajungă !
 Auzi jupănițe ?! ele care-admir pe Pol de Kok ?
 Ele maistore în găteală. cu breton, frizete, coc !
 Iar bărbaților sărmanii ! trebui să le plângi de milă :
 Tunși, ți'nfățișează capul, ca cocoșea de cămilă !

Moda stăpânește veacul nostru rece și inforin.
 Ea ne-apasă beregata greu. nesuferit enorm :
 Astă-zî numai croitorul dă valoarea fie căruî...
 Dupe haine e și cinstea, și'n zadar ar fi să stăruî
 Să te pretuiască lumea dupe fapte, dupe minte
 Capul e dupe căciulă ; sufletul dupe vestiminte.

Azi, petrecerile toate se rezumă 'n mici scandaluri,
 Vara ne umflăm cu bere ; iarna ne tirim prin baluri...
 Vânătoarea de se face, e de rațe și scatii,
 Urșii, corbii și mistreții, și-au luat câmpii 'n pustii
 Desgustați și ei sărmanii de atâta moliciune
 De-așia stărpiturii rachitici pline de deșertăciune.

Azi amorul se câștigă de acel ce-o da mai mult,
 Iar bătăi de calde inimi, sunt prostii ce nu s'ascult !
 Tinerii stau de se 'psoară când ajung cam în doi peri,
 Consumați de vechii meteahne. de nopți albe, de plăceri ;
 Poezia lor e'n zestre, farmecul 'n cai de cursă,
 Mângăerea în câștigul acțiunilor la bursă ;
 Damele,—când tualeta le mai lasă ceva timp—
 Vor să'ntreacă 'n aventuri pe Venera din Olimp.
 Și cu nevinovăție, cu conștiința 'mpăcată
 Pun bărbaților mici coarne.—câte trei perechi de-odată !

Adunările prin case de se fac, e ceva trist :
 Desfătarea este banul, câștigat în stos ori wist.
 Apoi aspra calomnie cu limbă multe, ascuțite

Varsă verdea ei otravă pe femeile cinstite.
 La palat nu se mai zice voe bună, bun ajunsul;
 Și când vezi așa răceală, par'că te înneacă plânsul;
 Pânza n'o mai țese *Doamna*, ar fi chiar o defăimare;
 Azi golim pungile noastre, pentru tot, peste hotare!

Scepticismul e la modă; ne-am făcut în toate sceptici:
 Renegându-ne credința, furioși ca epileptici;
 De odoare despoiarăm nobilele noastre-altare,
 Ca sub reci priviri străine la Muzeu spre profanare
 Să le'ntine toți jidani, cu ochi clipitori și rēi,
 Iar în sfintele biserici, veduve de-a lor podoabe
 Astă-zi nu mai calcă nimeni de cât ființe neghioabe,
 Babe c'un picior în groapă, cerșetori și nătărăi!
 Popii, cea mai mare parte, sunt scârboși de ignoranță,
 Immorali, plini de păcate, se îmbăt p'ân la demență;
 Iar de'i vezi așa pe drumuri, cu antereul în brâu,
 Mila, groaza te coprinde, e cangrenă fără frau!

Cele mai mărețe umbre, a celui mai nalt trecut,
 Ștefan eroul Moldovei, și Mihaiu cel ne-ntrecut
 Din mormintele străbune, i-am scos și i-am pus în stradă
 Caraghioji, să ne slujască drept decoruri la paradă,
 În loc să'i lăsăm să doarmă în mărețe Pantheonuri
 Inveliți în pânze d'aur pe ilustrele lor tronuri!

.

Dar... cenușea altor Vremuri n'o mai scormonește nime,
 Și zadarnic este plânsul pus pe măsurate rime,
 E zadarnică puterea mușcătorului sarcasm,
 Vremea lui Mihaiu Viteazu, pentru azi e simplu bazm,
 Bun de clasele primare, iar noi stâlpi ne-atârănării
 Ținem gurile căscate spre budgetul rupt al țerei.

.

O! Mihaiu, Ștefan și Mircea, de-ați putea să înviați
 În iubita voastră țară, n'ați ști unde vă aflați!

Ion N. Iancovescu.

BARNABA SI AFDOKIA

de

SACHER MASOCH

Sunt vr'o zece ani, de când s'a răspândit în partea de miază-zi a Rusiei o sectă posomorâtă și infricoșetoare, ai cărei prozeliți se îngroapă de vii prin grădinile lor. Ei petrec cea mai mare parte din viață într'un mormânt, pe care îl numesc «cuibul evlavioșilor», Acolo, închiși în sinul pământului, postesc, se roagă și stau singuri, așa în cât își formează fel de fel de vedenii. Li se pare că ved ângerî și sfinți și că chiar D-zeu se coboară une-orî până la ei.

Barnaba Petrov, un țeran tînér din Vronka, intusiasmat pentru această sectă, a fost convertit la evangeliã ei, de către un apostol rătăcitor, care strebătea țara, acoperit c'o piele, cu capul și picioarele goale. Visător și melancolic, din timpul copilăriei lui, Barnaba nu s'apropiase nici o dată de vr'o femeie și trăia singur în casa lui, ce era într'o pădurice, la o mică depărtare de sat.

Intr'o zi el își săpă un mormânt adânc în grădină, îl acoperi c'o lespede de piatră, cu puțin pământ și se coborî înăuntru. Lăsase numai o găurică pe unde putea să intre puțin aer. În tot timpul, casa și grădina erau închise; câinele cel mare îi tot da târcoale și privea la mortul-viû. De câte orî eșia Barnaba la lumină, soarele îi supăra ochii, parfumul florilor îl amețea, căci se obișnuise cu mirosul urât și mucigăios al pământului. Își pregătea, în tăcere, cele trebuincioase pentru hrană, mânca și bea câte puțin, apoi reintra în pământ ca să postească, să se roage și să se dea gândurilor.

O lume supranaturală se grămădi puțin căle puțin înprejurul lui. Natura silită se răzvrăti și născu într'ensul o mulțime de vedenii: îi apărea când un heruvim cu aripî scânteietoare, când un sfânt, un bătrân cu barba lungă și albă ca argintul. Auzea glasuri care îl mângăiau sau îi lăudau pe Cel-a-tot-puternic, și altele care căutau să-l ispitească.

* * *

Intr'o zi apăru înaintea lui Barnaba o femeie frumoasă! ea se culcă în mormânt lângă dînsul, îl cuprinse cu brațele-î mlădioase și îl sărută cu buzele fierbinți, îi șopti la urechie vorbe dulci, însemnând fie-care câte-un păcat. I se păru că este vecinicul ispititor. Barnaba își făcu cruce și vedenia dispăru; cu toate astea, îi rămase ca un cuiu în inimă. Incepu să se îndoiască. Se întreba dacă făcea rău sau bine, și în temerea-î sufletească, ruga pe D-zeu să-l îndrepteze cu vr'un semn.

În acel minut, auzi o ciocănitură pe coșciugul său.

— Cine e? întrebă Barnaba.

— Eû, prea sfinte, eși din mormânt!

Ridică lespedeã, și, vèzu înaintea ochilor o fată frumoasă inconjurată de lumină, care îl cerceta cu niște priviri răutăcioase, pe când eșia din fundul pământului.

— Cine ești? întrebă el. Dacă ești Satan, piei! ispititorule!

Ea făcu semnul crucei. Barnaba se uită bine la dînsa, apoi își lăsă privirile în jos.

— Ce cauți aci? întrebă el.

— Caut de lucru, răspunse ea, adăpost și hrană.

— Nu-mi trebuie slugă!

— Fie-ți milă! Ne-a ars tot satul și părinții mei au pierit în flacări. Nu știu ce să fac, unde să mă duc... Mi s'a spus că ești singur aci. Lasă-mă să-ți îngrijesc de casă, dă-mi să lucrez ceva.

— Vreați să fiu singur, zise Barnaba, nu poți să locuiești aici!

— Și zici că ești sfânt! Un creștin nu gonește ast-fel pe-o nenorocită și n'o lasă să se arunce în mizerie și în vițiu!

— Viața asta nu e de cât o încercare. Noi trăim pe pământ ca să suferim. Când ne lepădăm de lume, prescurtăm drumul ce duce la D-zeu. Suferința e scara pământescă pe care ne urcăm la fericire.

— Când a dat D-zeu o ast-fel de poruncă? Ai uitat ce-a zis strămoșilor noștri, când i-a gonit din raiu? El a zis femeii: «Veți naște copii în durere!» iar bărbatului: «Pământul va fi blestemat pentru tine; te vei hrăni din sudoarea feței tale, până te vei întoarce iar în pământul din care-ai fost luat!»

— E adevărat, așa a zis D-zeu, îngână Barnaba.

— Fă ca toți cei-l-alți; ia-ți o femeie, hrănește-ți copii și-i crește. Dacă vrei să suferi, n'ai nevoie pentru asta să te îngropi de viu în pământ; viața îți va fi destul de aspră și la lumina zilei. Nu căuta durerea și tortura; ești om, și asta e destul.

Barnaba o ascultă fără a mai zice nimic; apoi intră în casă; deschise dulapul, scoase pe masă pâine și sare și îndreptându-se spre ușă întrebă:

— Cum ți-e numele?

— Afdokia Nemirof.

El nu-i zise nici să se ducă, nici să stea. Ea rămase. Barnaba se întoarse în grădină, și Afdokia, sezând la masă, mănca, și-apoi se duse la fantână să bea apă: dupe aceia începu să scuture și să reguleze casa, prăfuită și mucețită de vreme.

* * *

Afdokia deveni în casă și pe micul colț de pământ ca o adevărată stăpână. Ea lucra pământul părăginit de mulți ani, ducea la păscut vaca și calul și pregătea tot la vremea mesei. Barnaba ducea mereu viața-i întunecoasă de pocăință; dar eșia mai des la lumină. Găsea tot-d'a-una masa pusă, fără să se întâlnească nici o dată cu Afdokia; dar vedea une-orî rochia ei întinsă pe gardul verde al grădinei, și simțea un fel de tremur care-i străbătea prin tot corpul.

Afdokia nu era nici frumoasă, nici zburdalnică; dar era sănătoasă și voinică, și-apoi era femeie, asta îi era destul. Barnaba nu simțise nici o dată, în fața unei femei, acel farmec cunoscut de toți, acel magnet ce te atrage către un păr des și frumos, către un sîn fecioresc, către spete durdulii și tari.

Intr-o dimineață, auzi glasul ei limpede, ninchezatul calului și lătratul câinelui. Puțin dupe aceia, auzi o plesnitură de biciu, și pe Afdokia, care striga c'un glas poruncitor. Barnaba se apropia de gardul ce despărțea curtea casei de grădină, și o văzu, îmbrăcată numai într-o cămășuță peste care avea un cojocel până la mijloc, silindu-se să înhame calul la plug. Era desfăcută la piept și nu se temea de mușcăturile vântului iernatic, ce-i răsira părul negru, și mergea cu picioarele goale pe zăpadă.

— Afurisit dobitoc, strigă ea, nu vrea să meargă!

— Nu vezi că-a schiopat, zise Barnaba, cum vrei să tragi plugul?

Ochii lui aprinși se îndreptară cât-va asupra corpului mlădios al fetei, apoi suspină :

— Ai dreptate, Afdokio, viața e-o suferință, chiar și sub albastrul cerului !

— Pentru ce ?

— Am priceput în sfârșit că suferința în lumea asta ni se trage de la femeie.

— Suferința ? poate ; dar și scăparea.

— Dacă e așa, scapă-mă, strigă el.

Acest strigăt fu ca o izbucnire disperată ce scapă din adâncul sufletului. Apoi urmă :

— M'am luptat cu ispita ; dar nu mai pot !

— Nu te înțeleg, zise Afdokia liniștită.

— Atunci, pentru ce mă torturezi ? întrebă el repede.

Și în ochii lui lucea o ură sălbatică ; părea că voește să se repeadă la ea, s'o omoare. Ea îl privi, cu ochi mari, își puse mâna stângă în șold și începu să riză.

— De vreme ce vrei să te scap, zise ea, tot liniștită, e foarte lesne. Fă numai atâta : ia-mă de nevastă :

— Se poate una ca asta ? întrebă el, temător ca un copil. Nu e oare păcat să fii fericit ?

— E hei ! N'o să fii așa de fericit cât crezi ! răspuse Afdokia.

— Dacă vîi mânia pe D-zeu ?

— Il vei mânia mai mult, dacă vei mai sta în întunecul mormântului tău. Muncește, leneșule, munca e destul de grea ; hrănește-te prin sudoarea feței tale, și nu te crede mai bun ca alții.

Barnaba se îndoi : dar Afdokia îi făcu semn să s'apropie ; și supuindu-se, ca la o poruncă, intră în curte, fără-a vorbi. Ea duse calul în coșar, se întoarse și îl chemă mai aproape. Căzuse cu totul sub stăpânirea ochilor ei verzi și puternici.

— Ce vrei ? o întrebă el.

Drept or ce răspuns, îi aruncă un ștreang de gât, îl inhămă la plug și răsuci biciul să-l plesnească.

— Aîde ! strigă ea. Fiind că a schiopat calul, ai să tragi tu astă-zî la plug, și dupe ce vom ara țarina, o să vezi dacă ți-o mai veni poftă să te'ngropi de viu, ca să plăci lui D-zeu.

Eșiră âmendoî din curte. Cum ajunseră la câmp, Afdokia luă coarnele plugului și începură să are. Pe când Barnaba trăgea la ham ca un muț, ea cânta o arie veselă. Cerul începu să se inflăcăreze și prima ciocârlie se ridică din semănăturile de iarnă, ciripind, sprintenă și voioasă.

Dupe ce traseră două brazde, Barnaba se opri : sudoarea-i curgea pe obraji, și pieptul îi bătea de osteneală.

— Nu mai pot... murmură el.

Afdokia începu să riză.

— Aîde ! Aîde !... strigă ea.

Apoi împinse plugul, răsuci biciul și îl plesni de două ori peste spate.

El reluă drumul ; iar ea reîncepu să cânte întrecându-se cu ciocârlia.

Începuseră brazda cea din urmă, când Barnaba căzu pe brânci.

— Ce ? Nu mai poți ? strigă ea.

— Nu, nu mai pot ! zise el abia vorbind.

Dar ea nu'l iertă, ci îl croi cu biciul până ce se ridică și-o porni din noă.

Dupe ce arară toată țarina, ea veni în fața lui Barnaba, cu mâinile încrucișate pe piept, și îl privi cu batjocură.

— Ei, ce zici?

— Ai dreptate!

— Când ne cununăm?...

— Când vrei!

* * *

În toate zilele, de dimineața, o femeie tânăra stă la ușa casei cu un copil în brațe. Alt copil se joacă la picioarele ei prin sală. Ea privește la fiică-sa care dă grăunțe găinelor și rațelor. Băiatul cel mare e la câmp cu tată-său; el conduce caii, pe când Barnaba merge încet în urma plugului.

Pământul, cerul și timpul sunt aceleași. Ciocârlia cântă ca odinioară, dar cultivatorul nu mai cântă, și când se oprește o clipă să privească în spre pădure, dupe care se ridică discul auriu al soarelui, el cugetă în sine:

— Da! Cel care are nevastă și copii, are destule griji și suferințe. Toți ne pocăim în câte-un fel. Fie voia Domnului!...

Apoi oftează, și merge în urma plugului. Glodurile negre de pământ sar într-o parte și într'alta. Ciorile se grămădesc pe brazdele de curând improspătate, și furnicile se duc și vin pe potecută, scoțându-și ouăle la soare.

(*La Grande Revue de Paris et de Saint-Petersbourg*).

Nocturna.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INSURATOARE

Trecuse de trei-zeci de ani. Nu dusese un trai svânturat, dar tot voia să sfârșiască cu viața de flăcău. Ar fi vrut să gasiască o fată frumușică, așezată, serioasă și cu ceva avere; pretenții mari însă n'avea.

De fel era foarte timid: aproape îi-era frică de oameni. Mergea tot-d'a-una pe strade lăturalnice și, când era nevoit să dea pe podul Mogoșoaii, trecea pe partea cea mai puțin umblată. Nu se uita nici în dreapta, nici în stânga, mergea privind drept și mângâindu-și mustața cea neagră și stufoasă. Cu nimic nu l-a fi supărat mai mult de cât oprindu-l pe uliță și întrebându-l: «ce mai zici?» Se făcea roșu de tot, era în stare să se zdrobiască sub o lovitură de pumn și mormăia încruntat: «bine! bine!» Când vrea să intre într-o cofetărie sau într'un birț, privia un sfert de oră pe la toate ferestrele ca să vază dacă nu e cine-va care se-l cunoască.

Vézând de câte-va ori o fată frumușică pe drum și plăcându-i, aflând că are și ceva parale, mă rugă, pentru că cunoșteam de aproape familia fetii, să propui pentru el. Vrea să sfârșiască cu viața de flăcău.

Cel puțin acuma, mă gândiam eu, va trebui să lase timiditatea la o parte.

Când se prezintă un prilej ca să facă cunoștința fetii, el n'a vrut nici de cum să intre în casă, zicând: «Lasă, vorbește întâiu tu și pe urmă... Acum e inutil...»

Eū vorbiū și ai fetiū rēspunseră cā ar vrea sǎ-l cunoască, pentru cā nu l'ău vėzū nicī o dată și prin urmare nu pot sǎ-și dea nicī o părere.

El imī zise : «Să cerceteze întâiū despre mine, sǎ-și formeze o convingere și dacā vor voi, bine ; acum e inutil...»

Părinții cǎpătară tot felul de știri bune, rămānea ca fata sǎ-și dea și ea părerea. Eū voiam sǎ-l hotăresc a lăsa o dată rușinea și, pentru cā intrasem în horă și devenisem pețitor, țineam acum cu or ce preț sǎ-l însor. Discutam îndelung cu el.

—«E ! nu vrei să te însori ?»

—«Ba da !»

—«Atunci hai să te vază fata.»

—«Merg dar... acum nu pot.»

—«De ce ?»

—«Sunt indispus.»

Altă dată aducea pretecest cā nu e destul de bine îmbrăcat, or cā e prea târziū sau prea de vreme.

—«Știi ce, imī zise într'o zi, sǎ-ți dau fotografia mea, ca sǎ vedem ce zice fata ; e inutil să mă duc chiar eū...»

Neputând sǎ-l înduplec, am dat fetiū portretul, zicēnd cā e bolnav și de aceea n'a venit.

Ea 'l-a plăcut.

Ishutisem pe neașteptate sǎ-l infățisez tatălui fetiū într'o cafenea ; dar nu vrea cu nicī un preț sǎ meargă acasă la ei. Douē săptămāni m'am ținut de capul lui. De azi mă amāna pe mâine, de mâine pe mâine seară ; de mâine seară pe poimāine și, când cu un motiv, când cu altul, cǎuta să scape.

Părinții fetiū începură sǎ bănuiască buna mea credință, zicēnd cā mi-am ris de ei. Mi-era rușine să mai dau ochi cu dēnsii. Dupe cāt-va timp n'am mai întâlnit nicī pe candidatul meū. Aū trecut vre-o trei luni : se mutase de acolo, nu știam pe unde sǎ-l prinz.

Intr'o seară trecând pe o stradă lăturalnică, pe la Șerban Vodă, zăresc pe partea cea-l-altă o umbră care semāna cu a prietenului meū. Alerg și-l prinz. Când m'a vėzut, a dat un adevėrat țipēt de mirare.

—«Unde ai fost până acuma ?» il întrebaiū.

—«Am lipsit din capitală.»

Pentru cā aceasta era o vorbă pe care o întrebuița des ca să se scape de cineva, n'am vrut s'o crez, cu toate stăruințele lui.

—«E ! nu te mai însori ? Să mergi cē puțin acuma. Familia te așteaptă.»

—«A ! Acum e inutil. A trecut atāta vreme. S'or fi supėrat cā nu m'am dus pe acolo până acuma, o sǎ mă jenez, o sǎ se uite la mine cu ochi rēi. E inutil, e inutil...»

Peste putință sǎ-i schimb hotărērea.

Nu 'l-am mai vėzut de atunci multă vreme.

Familia fetiū nu'mī mai vorbește, fiind în credință cā am vrut să fac o farsă. Un unchiū al fetiū imī făgăduise o bătaie. Cu un frate al ei am avut o ceartă.

El a rămas tot neinsurat. Nu s'a schimbat de loc. Tot timid. Tot așa merge pe uliți lăturalnice, ferindu-se de oameni și uitându-se drept înainte ; iar când vrea să intre într'un birt sau cafenea, privește cāte un sfert de oră pe la ferestre, ca să nu fie cine-va care sǎ-l cunoască.

A rămas tot neinsurat.

Gheorghe Adănescu.

UNA-ALTA

Un biet om cinstit, devenise așa de trist, că nevastă-sa îl întrebă într-o zi :

— Ce-ai, frățioare de ești așa de mâhnit ?

— Sunt dator și nu știu cum să plătesc !

— Fugi d'acolo, îi zise nevastă-sa, nu mai fi îngrijat... lasă mâhnirea pe seama creditorilor !

* * *

Un țăran consulta pe un avocat asupra procesului ce avea la tribunal. Dupe ce omul legii ascultă afacerea, îi zise :

— Procesul e ca și câștigat.

Țăranul îi plăti, dupe cât se învoise, și-apoi îl întrebă :

— Acum că ți-am plătit, d-le avocat, spune-mi drept o să câștigăm procesul or nu?...

* * *

Se zice că deadu Ivan a scos luna din puț. Nu e adevărat. Vestitul ciorbagiu a făcut altă ispravă mai mare : Intr'o noapte, fiind eclipsă de lună, deadu Ivan a pus să spintece uu măgar, pe care-l acuza că mâncase luna, pentru că imaginea ei dispăruse într'un lac tocmai când bietul dobitoc bea apă dintr'ensul.

* * *

Un ténér logodit, înaintea d'a se duce seara la mireasă, fusese șilit de-o împrejurare să mănânce usturoi.

Cu toate că în urmă luase în gură tot felul de miroase, ca să nu se simtă, totuși, ca omul cu musca pe căciulă, i se părea că toată lumea se dă de-o parte de lângă el. Nu se mai gândea de cât la negliobia ce făcuse d'a mânca usturoi, și devenise foarte distrat în mijlocul rudelor ce se adunaseră în acea seară.

Când se servi ceaiul, logodnica îl întrebă :

— Cum vă place ceaiul?...

— Cu usturoi ! răspunse el în hohotul de ris al tuturilor.

* * *

Cine-va primește într'o zi o scrisoare de la un cunoscut :

«Amice, am făcut prinsoare, pe 20 de lei, că la prima mea cerere m'ai putea împrumuta cu 20 de napoleonți. Dacă mă vei face să pierd prinsoarea, trimitem cel puțin cei două-zeci lei, pe care m'am prins, ca să nu fiu păgubaș din pricina d tale.

* * *

Două doamne, sulemenite ca niște măști, întrebând, la un bal, pe-un francez, ce zice de frumusețea româncelor noastre.

— Doamnele mele, le răspunse el, nu mă pricep în pictură !

* * *

Un hoț de popă, ca să intre mai mult în voia cuconetului, susținea că Christos când a înviat, s'a arătat mai întâiu femeilor, pentru ca știrea să se răspândească mai repede.

MIRON COSTIN

SCHIȚA

asupra timpului, vieții și operilor sale

ISTORIA UNGUREASCĂ

Intr'un codice care se află la Academie, d. V. A. Urechiă a descoperit o lucrare foarte interesantă. Ea poartă titlul : «*Istorie de Crăiea Ungurească*» și e scrisă, adică copiată, de Ioan Cosma. Copiatorul zice despre ea : «saū (s'aū) scris aceste istorii «de pe «isvodul ce laū ('l-aū) tălmăcit de pe lătinie d-lui răposatul Miron Costin, biv-«vel logofăt, aice în Moldova...»

Prin urmare Cosma zice că e o traducere. Părerăa lui ănsă nu e fundată. Lucra-rea este originală a lui Costin pentru că, citind'o, se vede că nu a putut fi scrisă de cât de un Moldovean în Moldova.

Când vorbește despre principate zice : «*țeri ale noastre*», saū : «*cu domnul de la noi pre atunci Ghica Vodă*» saū : «*așa dădăseră ai noștri poruncă,*» saū : «*despre ai noștri aū pus...*» și alte multe ecsemple. Iar când vorbește despre Ungaria zice : «*oas-tea ungurească...*» or : «*istoriile ungurești...*» etc.

Acastea și alte ecsemple analoge aū făcut pe d. Urechiă să declare că cronica este lucrată de Miron, părere căreia până acuma nu i s'a adus nici o obiecțiune.

La începutul scrierii este o «*Predoslovie iarășă către iubitul cetitorii a doua*» in care se arată însemnătatea științei în general și a istoriei în particular.

Dupe aceea vine o prefață a copistului Ioan Cosma și apoi urmează scrierea in 55 de capitole, de la 1383 până la 1661.

Titlul întreg este : «*Istorie de crăie ungurească, de când și cum aū căzut pre mâinile «Turcilor.*»

Ca și la letopisețul Moldovii și dupe obiceiul general al epocii, nu găsim o intrö-ducere în faptele ce ni se povestesc, nici concluzie.

Faptele sunt povestite rând pe rând, formându-se capitule mici, cari socotesc eū că sunt stabilite de copisti, căci în letopiseț capitulele aū un așa coprins în cât pot avea un titlu corespunzător. De pildă găsim : «*Domnia lui Stefan Vodă Tomșa*» or : «*Pentru răsboiul ce s'aū făcut între veri. feciorii lui Simeon Vodă cu feciorii Ieremieș Vodă pentru Domnia țerii...*» etc. Prin urmare în fie care capitul se închidea un even-iment saū o serie de evenimente. In *istoria ungurească*, din protivă, capitulele nu aū acest caracter. Numai cător-va din ele li s'ar putea da un titlu. Unele diviziuni sunt făcute fără nici o rațiune. Așa este cu jurământul lui Soliman (1). Capitulum XIX se termină spunënd că s'a făcut acest jurământ care poartă titlul :

«*Cartea lui Sultan Sulăiman ce aū scris'o cu mare jurământ.*»

Capitulul XX conține o parte a lui și tocmai cap. XXI cuprinde sfirșitul.

Așa este și cu cap. XLVIII care nu cuprinde de cât următoarele rânduri : «Pre

(1) Miron Costin. Opere complete publicate de Academie s b îngriji-rea d-lui V. A. Urechiă. Tom. II pag. 36-38.

«urma acestuia aŭ stătu cneaz Ardealului Betlean Gabor.» Acestea ar fi putut să formeze începutul capitulului următor imediat.

Se înțelege că aceste erori de formă sunt datorite copiștilor, cari, se vede dintr'un interes practic al lor, făceau acest fel de diviziuni.

Copistul Cosma, în prefața sa, zice că istoria crăiei este «iscodită de pre limba latinească». E curios pentru ce face el această afirmare. Se poate pune vre un temeiŭ pe dânsa? De sigur, nu, și pentru motive puternice. Tot în aceeași prefață Cosma zice: «...Miron Costin, carele multe cărți și istorii de pre limba latinească și leșască... și letopiseț al țării de plin... carele din aleși cărmuitorii țării nu s'aŭ aflat să lase a-tatea învățături și istorii dintr'alte limbi străine tălmăcite pre limba noastră.» (2). Prin urmare copistul consideră toate scrierile lui Miron ca traduceri. Poate că citația autorilor latini și poloni consultați, pusă la începutul lucrării, a incurcat pe bietul om, făcându-l să creadă că aceia sunt autorii scrierii și că Miron traduce. Pentru că despre cele-lalte opere știm sigur că sunt originale, nu putem admite că pentru istoria ungară afirmația ar fi adevărată.

Stabilind dar originalitatea, rămâne să cercetăm valoarea scrierii.

Nu se află la începutul acestei scrieri o listă de autori, lăsată de sigur afară de către copiști; iar în text nu se află citat de cât un hronograf ungar.

Lucrarea este serioasă; evenimentele cercetate în amărunte, expuse cu notițe critice, cu apreenții personale, cu reflecșiuni; stilul îi e simplu. Ea este interesantă pentru studiile istorice, prin paralelismele—rudimentare de altmintrelea—între evenimentele Moldovii și ale Ardealului. Dă aceea se cade ca toți cei ce se ocupă cu trecutul literar al nostru cât și cu istoria politică, să ia în considerație această lucrare până acum necunoscută a lui Miron Costin, să o citească cu stăruință și băgare de seamă și de sigur foloasele căpetate vor fi mari (3).

Gheorghe Adamescu.

BIBLIOGRAFIE

(La grande Revue Paris et Saint-Petersbourg)

La Paris, în mijlocul unei afluenți numeroase de cititori, sub impulsuinea unŭ furios curent literar, printre variate și multiple publicațiuni literare și artistice, apare de cât-va timp și mult valoroasa revistă de sub direcțiunea d-lui *Arsene Houssaye*, intitulată «*La Revue de Paris et de Saint-Petersbourg*».

Îmbunătățirile progresive ce s'aŭ adus acestei publicațiuni, de la aparițiunea ei și până astă-zî, dovedesc câtă înriuire a produs ea în cercurile lunei cititoare și câtă stimă și preț a câștigat față de oamenii care știu a da operelor mari adevărata și meritata lor valoare.

Până în Iulie anul curent, numita revistă a apărut sub titlul de mai sus. Cu numărul de August ênsê își adaogă și supra titlul de *mare*, fiind că în adevêr, mare și valoroasă este !

(2) Op. cit pag 18.

(3) Nu se poate ști nimic în privința datii acestei scrieri.

Iată cum se exprimă Direcțiunea ei, motivând schimbarea sa mai bine augmentarea titlului publicațiunei de care e vorba :

«Dupe cât ni se pare, există un ziar ce purta ca sub titlu și cu caractere mici vorbele *Revue de Paris*. Acest ziar își închipuiește că voim să-i călcăm hotarele. Nu ne vom calici dar de-a da d-lui Prudhomme ceea ce este al d-lui Prudhomme. Am fi voit să luăm ca titlu *Revue parisienne*, titlu creat de Balzac ; dar acest titlu nu numai că nu-i a fost de bun augur, de vreme ce *Revue parisienne* n'a apărut de cât în două numere, dar se zice că același titlu mai aparține și unui ziar de mode. Ne-am hotărît deci să-i zicem **La Grande Revue, Paris et Saint-Petersbourg**. Acest titlu nu l'am ales din vanitate ; ci ne-a fost sugerat de unii dintre abonații și redactorii noștri, și printr'ênsul, se vede limpede, că noi nu suntem nici o pleiadă, nici o sectă. Suntem *La Grande Revue*, fiind că tratăm despre toate, fiind că având în vedere numai amorul Marelui și Frumosului,—reprezentăm Franța în toate aspirațiunile ei către lumină și către filosofia binelui ; Franța care crede în D-zeu, în D-zeul tutulor expansiunilor și al tutulor criticelor, căci noi profesăm supremul eclecticism care dă voie tutulor ideilor d'a predica de la tribuna noastră. Da, *La Grande Revue*, pentru că voim să îmbrățișăm totul : știința, artele, politica, dar politica dreaptă, politica ce vede sus și departe, politica ce nu insultă trecutul, sacrificându-se pentru viitor.

Păstrăm în titlul nostru cuvântul *Paris*, pentru că Parisul e fruntea universului. Păstrăm asemenea *Saint-Petersbourg*, pentru că suntem legați de dânsul prin cele mai vii simpatii, pentru că Rusia are astă-zî scriitorii și artiștii de mare valoare, pentru că avem credința că,—venindu-ne timpuri grele,—Rusia va rămâne o soră dreaptă pentru Franța. Avem asupra capului o spadă a lui Damocles ; Rusia va proba încă o dată că spada lui Damocles n'a căzut nici o dată.

Noi nu ne-am trâmbițat succesul pe toate căile. Și cu toate acestea, a fost și mare și repede. S'a recunoscut că *Revue de Paris*, astă-zî *La Grande Revue*, este o operă de bună credință și de bună voință. S'a găsit în noi cel mai curat simțiment al confraternității însoțit de ura împotriva mediocrităților. Am ridicat armele în potrivea dobitocilor, care formează tot-d'a-una legiunea cea mai greu de învins. Dar ne vom întări puterile, mărindu-ne textul. Vom ajunge curând în al doilea an, și ne vom face opera mai strălucită, căci mulți dintre iluștri noștri amici, care nu erau pregătiți la timp, lucrează deja pentru *La Grande Revue*»

Această precuvântare către cititorii menționatei reviste, e publicată în capul numărului de August, care e în adevăr strălucitor prin cantitatea, varietatea și frumusețea articolelor. Am putea reproduce aci întregul sumar al acestui număr,—dar cum numai dupe titluri nu s'ar putea judeca de valoarea scrierilor în sine,—fără a atinge credem vanitatea restului de colaboratori,—menționăm numai câte-va din articole ce sunt mai însemnate, cum de exemplu : *Les Bonnes Fortunes de Saint Lambert*, de *Arsene Houssaye* ; *Plaidoyer pour la gaieté*, de *Armand Silvestre* ; *Toilette d'Impératrice*, de *Pierre Loti* ; o admirabilă poezie intitulată *A Catule Mendès*, de *Théodore de Banville* ; *Les Bêtes à Bon Dieu*, de *Alphonse Karr* ; *La vie russe*, de *Ivan Rienko* ; etc.

* * *

Nouveau Dictionnaire de la Santé, de d-rul *Paul Bonami*, editura librăriei *I. B. Baillière et Fils*, rue Hautefeuille 19, Paris.

Au apărut seriile : 11, 12 și 13.—În aceste 13 serii dicționarul abia a ajuns la litera F.—Promite a fi mare și bogat.

L'Influence de la Langue et de la Littérature françaises en Roumanie, este titlul disertațiunii prezentată la Facultatea de litere a Academiei din Lausana, de către compatriotul nostru, d-nul Alexandru Dimitrescu, licențiat în litere de la acea facultate.

Cartea copzinde o *Prefață*, în care autorul arată influența culturii franceze asupra societății, obiceiurilor, limbei și a modului nostru de-a cugeta; aprobă simpatiile românilor pentru Franța; trage liniile pe care va merge în cursul subiectului său: citează autorii ce-a consultat și-apoi, urmează cu o *Introduțiune*, în care schițează în mod foarte sumar istoria noastră, de la colonizare până astăzi; face istoricul limbei române; vorbește de influențele limbilor slavă și franceză asupra limbei noastre, și termină cu o concluziune, criticând în parte sorgințile din care se inspiră literatura contimporană română și modul cum se profesează.

Nu știm dacă noul nostru literat are de gând să se producă pe scena publicității și cu alte scrieri, sau își va înfărcă verva cu această lucrare,—dupe cum fac mai toți doctorii săi licențiații noștri în litere; dar, în așteptare, felicităm pe d-nul Demetrescu pentru obținerea titlului său academic.

CIOCOI VECHI SI NUOI

SAU

CE NASCE DIN PISICA SOARECI MANANCA

ROMANȚ ORIGINAL

de NICOLAE M. PHILIMON

CAPITOLUL XV

Scene de viață socială

Zilele cele frumoase ale toamnei din anul 1817, își luaseră sborul, împreună cu plăcerile ce procură ele locuitorilor României. Iarna se arătase cam de timpuriu, și vântul de la miază noapte începuse din vreme a sufla cu tăria acea răceală care amortește natura, despoiază arborii și acopere țearinele și orașele cu vëlul înristărei și al monotoniei.

Orașul Bucureștii, atât de sgîmotos și de caprițios în zilele noastre, nu era tot astfel în timpul lui Caragea.

Locuitorii săi din clasa de mijloc, deprinși de mult timp cu viața orientală, cea plină de lene și poesiă, vara, se adunau la grădinele Breslea, Barbălată, Cișmegiu și Ciăfer. Acolo fie-care *isnaf* sau cap de familie își întindea masa și, împreună cu casnicii și amicii, bea și mânca; apoi începeau a învarti hora strămoșească și danțurile cele vesele, care se deosebesc foarte puțin de tarantela neapolitană și care plac atât de mult întregului popor latin.

Era însă cu deosebire curios a privi comica gravitate cu care oamenii din popor executau *hora*, danțul lor de predilecțiune. Provocarea la danț venea mai tot-d'a-una din partea tinerilor; bătrânii ședeau răsturnați pe iarbă verde, sub umbra cea deasă a copacilor și fuma; dar cu înecut o atracțiune neinvinsă se transmitea în inima

oamenilor de orî ce vîrstă ; jocul tinerimei, ca un electrism, mişca pe bătrînii patroni ; ei se sculau dupe iarbă, scoteau binişele cele lungi, îşi sumeteau pulpanele de la anterie şi se aruncau cu exaltaţie în arena danţului. Era comic a'î vedea cu ce gesturi şi cu ce mişcări se siliau a dovedi junilor cum că nici bătrînii nu sunt tocmăi de lepădat.

Işlicul cu patru colţuri al marelui *terzibaşa* (1) părea că reclamă prioritatea nobleţei asupra *căciulei* de *kazacliu* a cojocarului subţire, care la rîndul ei, părea că dispreţueşte *căciula cu roată* a bogasierului şi *calpacul* de blană al armeanului ibrişimgiu.

Cînd trecea furia danţului, toată compania se punea iarăşi pe bere şi pe mîncare şi spre a da veseliei un ton de galantariă mai mare, ei complectau orgia prin feluri de glume, turnînd vin în işlicele bărbaţilor şi în condurii femeilor, şi dîndu-şi unii altora să bea, rizînd şi gesticulînd ca nişte nebuni.

În tot timpul acesta, lăutarii nu încetau a trage din vioară şi a cânta din gură, sau cîntece de amor pline de dulceaţă, destinate a produce în inima ascultătorilor dor şi infocare, sau melodii de danţ vesele şi săltăreţe.

Pe cînd ênsă tinerii şi bătrînii de amîndouă sexele se desfătau precum arătarăm, copiii, adunaţi în mici grupe, îndopîndu-se cu ciurechi (2), simiţi cu brînză, alune prăjite şi floricele de porumb, şi adăpîndu-se mereu din doniţele cu şerbet roşiu şi cu bragă, luau şi ei parte la veselia obştească. Băieţii asvârleau cu mîngea şi cu arşicele, iar fetiţele cele mici se jucau d'a *ascunsele* sau d'a *haba oarba*, alergînd ca nişte căprioare grin iarba cea verde şi moale, spre a prinde fluturi sau a culege flori.

Către seară, toate aceste grupe inveselite, bărbaţi şi femei, dupe ce îşi neteziau giubelele, şi trîmiteau pe slugi înainte cu ploştile şi cu blidele de mîncare, plecau pe la casele lor, împărţiţi în cete, dupe *iznafuri* sau meserii.

Aşa trecea timpul în sîrbătorile verei ; dar cînd venea epoca cea monotonă a iernei, toţi aceşti oameni stau închişi prin case şi serile cele lungi se petreceau în tăcere ; abia dacă une-orî se adunau mai mulţi la un loc spre a povesti cele ce se întîmplau în cercul restrîns al mahalalei, sau spre a juca între ei *conţina*, *mariajul* şi *cureluşa*.

Atunci ênsă, ca şi acum, boiării şi oamenii cei cu averi mari, se deosibiau foarte mult de popor, în petrecerile lor.

Boiării se primblau în caleşti şi butci cu arcurile poleite, spre a se deosebi de neguţători. Podul *Mogoşoaiei* şi al *Tîrgului de afară*, erau cele de căpeteniă preambulării ale boiărilor. Mesele şi petrecerile lor se făceau în familii mai multe adunate la un loc ; rar se întîmpla să mînînce pe la grădini ; dar şi atunci preferau grădina lui Scufa (3), via Brîncoveanului din dealul Spiri şi grădina lui Belu de lângă Văcăreşti, spre a nu da prilej norodului a surprinde vre o necuviinţă a lor şi a li se perde printr'aceasta prestigiu.

Boiării cei tineri, din cauza strînselor relaţiuni ce aveau cu fanarioţii şi alţi venetici depravaţi, contractaseră încă dupe atunci o mulţime de viţuri, contrarie cu totul modului de viaţă al boiărilor bătrîni. Sana, mitologică a lui Beizadea C. Caragea,

(1) Staroste de croitori.

(2) Un fel de cozonaci.

(3) Această grădină a devenit mai în urmă proprietate a domnului Cîmp'neanu.

făcută în forma carului lui Apolon și cei șase cerbi ce o trăgeau; *conțeșul* cel de postav alb, blănit cu samur de Moska; *hangearul* cel semănat cu brilanturi și *gugiومانul* de samur cu fundul alb ale acestui frumos Principe, precum și rochiile cele neprețuite, șalurile și *feregelele* Domniței Ralu întorsese atât de mult capul junilor boiări și cocoane, în cât de multe ori vindeau moșii de mare preț ca să imiteze luxul și strălucirea acestor Principi risipitori. Răul poate că ar fi fost mai mic, dacă s'ar fi oprit aci; dar viața scandaloasă și depravațiunea luând proporțiuni mari, infestară și demoralisară până la un mare grad, societatea întreagă.

Din toate relele acestea, jocul de cărți fu acela care răspândi mai mult demoralizarea; el sărăcia pe boiări și funcționari, și-i îndemna la hrăpiri de tot felul.

Unul din cei mai mari desfrănuți și risipitori, din acei timpuri era Postelnicul Andronake Tuzluc; el fura ca un tâlhar de codru, și cheltuia ca un nebun. Mesele cele mai strălucite, seratele cele mai atrăgătoare, jocurile de cărți cele mai dărapănătoare, care făceau să treacă dintr'o pungă într'alta averea săracilor, toate acestea, în casă la dânsul se petreceau. Arghira, Rozolina și Kalmuca, *frîncele* și *mesalinele* de pe atunci ale Bucureștilor erau stăpâne în casa lui, ce devenise adevărat mormânt al oricărui amor curat și statornic, a oricărui credințe conjugale.

În ziua de trei-zeci Noembre, fanariotul făcea în toți anii masă mare și *ziafet* în onoarea Sântului Andrei, patronul său. Ajuns în culmea favoarei domnești, el voi în anul în care am sosit cu povestirea noastră, ca serbarea să fie cât se va putea mai strălucită. Cu acest scop, el aduse din Constantinople tot ce se gasia acolo mai scump în pești, poame și vinuri, pe care unindu-le cu delicatetele gastronomice ale țerei, pestrăvi, mihalți și felurite alte mâncări fragede și gustoase, pregătise de acea zi, un ospet, care ar fi putut să atîne dorințele chiar ale avestiiilor noștri străbuni în lăcomia Luculu și Eliogabal.

Timpul însuși părea că contrariază inadins mania de lux și opulență a fanariotului, căci la trei-zeci Noembre sufla cu tăria vântul cel de miază-noapte, aducând cu sine troiene de zăpadă deasă, care întunecau, ziua la miază-mare, lumina soarelui; dar invitații Postelnicului erau oameni de aceia ce nu se speria de fie ce lucru. Era de ajuns pentru dânsii să știe că în casa amicului lor vor găsi prilej a comite trei sau patru din cele șapte păcate de moarte, și aceasta îi făcea să treacă prin ger și zăpadă.

Camera pregătită pentru primirea și ospătarea invitaților, era un fel de salon pătrat, spoit cu var, și în mijlocul tavanului, cu un cerc de flori arăbești tot de var, lucrate în relief, dar fără gust, nici măestria. Mobilierul se compunea din două paturi de scânduri infundate, acoperite cu saltele și perne, peste care erau întinse mătatură de lână de Brusa, cu ciucuri de Veneția pe margini. Lângă zidul despre grădină era un sipet mare, îmbrăcat cu piele de căprioară albastră și legat cu fer alb, iar d'asupra lui, era un alt sipetaș mai mic de lemn de nuc cu flori de sidf. În mijlocul camerei era un scaun de brad cu trei picioare, pe care erau puse patru sfeșnice de tumbac cu lumânări de sevă într'ênsele, și o părechia de mucări de alamă cu care o țigancă frumușică lua din când în când mucul lumânărilor ca să dea mai multă lumină.

(Va urma).